

L'in.hèr qu'ei privacion d'istòria

Aquera frasa ò quant cargada de sens be s'ameritaré d'estar hèra mei plan coneguda . Que vien de Morvan Levesque , cronicaire celèbre deu pas mensh celèbre « Canard Enchainé » . Dens un libe escrivut per las annadas 70 « Comment peut-on être breton ? » , aqueth jornalista que consacra justament tot un capítol ad aquera formula « l'in.hèr qu'ei privacion d'istòria » . Que s'i hè dab arsec tà denonciar l'istòria oficiau qui desconeish supèrbament l'istòria pròpia de la Bretanha e qui's hè atau medish ua encausa de frustracion tà tot lo pòble breton .

Las tauletas deus bibliofiles occitanistas que plegan devath las òbras qui, a la faïçon d'aqueth , amuishan que l'istòria de França simplista e orientada que hè passar servilament la mesa en plaça progressiva de l'Estat Francés .

Que sap au ridicule la purmèra leçon qui avem hèit encapir annadas d'aviada aus « blondinets nostes » de Dunkerque dinc a Tamanrasset : « Nostes ajòus los Gallés qu'èran grans , deus uelhs blus , deu peu blond e de mostachas de las longas ... » . Faïçon de parlar , ce diseràn , mes l'ideologia que s'i estuja . E açò autant mei taus Gascons qui coneishen aqueth escrivut deu Jules César « La Garonne sépare les Gaulois des Aquitains » .

Ad aqueth perpaus , que'm brembi d'un amic de bèth temps a qui mei d'un còp e'm conté las soas escamusadas :

« Praube de tu , lo mau qu'ei pregond . Quan èri joen , mercés a un granonco embarcat en lo Felibritge , que trobèi la riquesa e l'importància de l'istòria gascona nosta de tant qu'aví l'idea de'n har lo men mestièr . Mes a l'Universitat , la màger part deus mens professors , a trucas d'eufemismes e un mesprès tant per tant estujat , que'm hasón comprèner que i avè hèra mièlher a har meilèu d'anar contra lo mite de la França eternau . Fin finala , a'us entèner , ne i avè pas maniera de pensar un caminament deus lusents en avarolar ua mosaïca de pretenduts petits país . »

Totun , lo men vielh amic que s'encrancava a l'idea soa en participar a quauques collòquis – tostemps per l'estrangèr plan segur ! – sus l'endom de la coneishença de l'istòria locau tà l'expandiment intellectuau deus joens e l'emancipacion deus ciutadans . Mes estant que nat sent de país n'a pas jamei hèit miracles , en la vintau annada soa , que geté l'esponja e que tornè préner l'endret familiar deu pairan paternau .

Lo mensh qui's posqui díser qu'ei que lo camin ei regde . Per tant ne caleré pas que deishèssem càder . Mes alavets , quin pertocar lo monde e sustot los joens ?

Que'ns an quauque drin en.hartats dab la cordilhèra deus reis de França , las maniganças , las amors , los manipulís lors ... e las lors guèrras nombrosas . Que seré donc lo parat de non pas embarrà's dens lo medish esquèma dab los nostes princes e senhors per tant lusents qu'estossen .

Que seré bahida mei judiciós de hicar en davant ua istòria au mei près deus òmis e de las hemnas qui an sabut , au briu de las generacions , faïçonar los nostes paisatges e modelar lo víver deu monde noste .

E puish , non cau pas mancà's lo parat de har coneisher la longa istòria de la lenga nosta . Hèra de nhica-nhacas suus nom , grafia , vocabulari ... que tròban l'encausa dens lo desconeisher de las arraditz de la nosta lenga d'Oc .

Aquiu donc qu'ei l'òbra exaltanta d'aviar au mei lèu !